

70 let historie

PBS Velká Bíteš

1950
- 2020

První brněnská strojírna Velká Bíteš, a. s. - 70 let strojírenské historie

70 let výroby v PBS Velká Bíteš, to je neuvěřitelných více než 14 tisíc vyrobených a dodaných turbínových zařízení, především pro letecký průmysl. Kolik to asi bylo stohů výkresů, technologických postupů, a hlavně vynikajících nápadů? Kolik tun roztaveného železa, tisíců hodin u soustruhu, na montáži nebo třeba ve zkušebních boxech? Kolik letišť, hotelů a obchodních jednání?

Já osobně jsem v PBS strávil celý svůj profesní život a jsem na to velice hrdý. Dodnes si pamatuji, jak jsem koncem 80. let na brigádě v PBS složil sám své první turbodmychadlo. Ten pocit, že jsem smontoval něco smysluplného a technicky sofistikovaného, si vybavuji dodnes.

Jsem také velmi rád, že jsem mohl být u toho, když jsme v roce 2001 podepsali první kontrakt na dodávku pomocné energetické jednotky Safir 5K/G MI, která nashoduje i desetitunový vrtulník Mi-17. V roce 2004 jsme pak prodali první proudový motor PBS TJ100, který je určený především pro pohon bezpilotních letounů, ale pohání třeba i americký proudový letoun Sonex.

Shodou okolností u obou těchto stěžejních produktů PBS jsme v uplynulých měsících oslavili 1000. vyrobený kus. Na těchto a dalších úspěších se podíleli stovky zaměstnanců PBS. Fakt, že vyrábíme v Bíteši strojírenské produkty s uplatněním prakticky po celém světě už 70 let, svědčí o tom, že to děláme opravdu dobře a potvrzuji to i rostoucí ekonomické výsledky z posledních let.

Velký podíl na dnešním úspěchu PBS má ale především generace našich předků, kteří nám předali ten „UM“ nebo chcete-li „know-how“. Rád bych jim proto touto formou poděkoval a vzdal hold.

Nám všem přeji, abychom mohli být hrdi na to, co děláme, aby generace našich potomků mohla psát o úspěšném pokračování značky PBS, třeba za dalších 30 let při oslavách 100. výročí strojírenské výroby ve Velké Bíteši.

Ing. Milan Macholán
generální ředitel

20 000+

m² plochy
povrchově
upraveno
ročně

700

zaměstnanců

90 %

produkce
vyrobena
v PBS

14 000+

vyrobených
turbínových
zařízení

100 000+

vysoce
přesných
odlisků ročně

50+

let v oblasti
letectví
a slévárnictví

1950 -1969

Generální ředitelé:

1950 – 1951 Leopold Nezval

1951 – 1953 Stanislav Ševeček

1953 – 1957 Miroslav Kupča

1957 – 1970 Miroslav Sedláček

Počet

zaměstnanců:

228, rok 1951

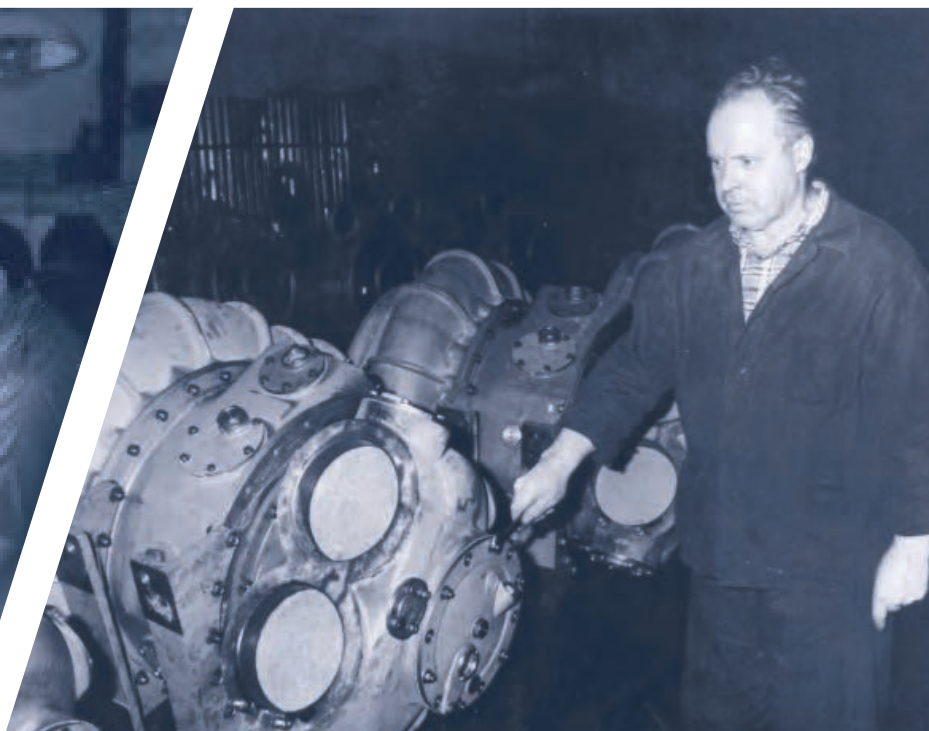
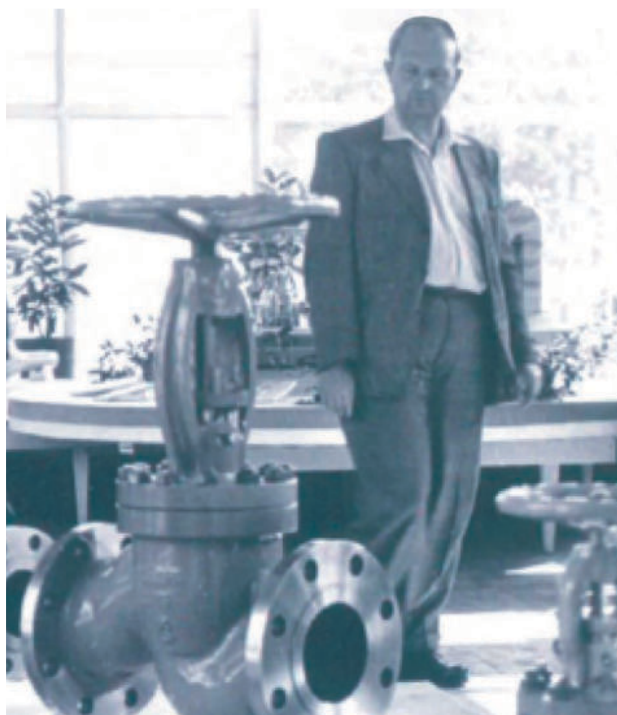
Založení výrobního závodu ve Velké Bíteši

První „úřední“ zmínka o zavedení průmyslové výroby ve Velké Bíteši se datuje k roku 1946. Tehdejšími zástupci ministerstva průmyslu byla přislíbena pomoc při hledání vhodného průmyslového odvětví. V následujících letech se na „zelené louce“ začal stavět výrobní závod Vítkovických železáren. Ten byl ale následně předán První brněnské strojárně Brno. V prvopočátcích se výroba zaměřovala na výrobu pneumatického nářadí pro Vítkovické železářny.

← V lednu 1951 byla ve Velké Bíteši zahájena výroba armatur pro parní elektrárny a jiná energetická zařízení.

↓ Roku 1957 bylo rozhodnuto vedením podniku zavést ve Velké Bíteši výrobu turbodmychadel pro přeplňování naftových motorů. Výroba turbodmychadel a jejich postupné rozšiřování pro nejrůznější uplatnění byla významným výrobním programem PBS po celou dobu historie. V roce 1997 byl založen společný podnik PBS a MAN B&W Diesel s názvem PBS Turbo s.r.o., který dodnes vyrábí turbodmychadla v areálu PBS Velká Bíteš.

↙ V roce 1967 byla zahájena výstavba slévárny přesného lití. Stavba byla dokončena v roce 1969 a první tavba se uskutečnila 5. října 1969. Od prvních odlitků turbínových lopatek se postupně rozšiřovala výroba i na celá turbínová kola, dále rozvláknovací hlavy pro výrobu skelné vaty, až po kolenní náhrady pro zdravotnictví.

1970 -1979

Generální ředitel:
1970 – 1979 Engelbert Hrnčíř

**Počet
zaměstnanců:**
1168, rok 1970

Začátkem 70. let započala výroba přístrojů pro letoun L-39 Albatros společnosti Aero Vodochody

↑ Pro projekt L-39 byly vyvinuty rovněž přístroje klimatizace. Celkem se až do roku 2004 vyrobilo 7 500 turbochladičů různých provedení.

← V roce 1973 byly dodány první sériově vyráběné generátory vzduchu Saphir 5, které stlačeným vzduchem spouštěly motory letounu. V průběhu sériové výroby vznikl požadavek na rozšíření generátoru vzduchu na pomocnou energetickou jednotku dodávající nejen stlačený vzduch, ale také elektrickou energii pro přístroje na palubě.

↓ Turbinová zařízení pro letoun L-39 nasměrovala zaměření PBS na letecký průmysl. Dodnes patří tyto výrobní programy, zejména výroba a generální opravy pomocných energetických jednotek, mezi nejdůležitější produkty a služby PBS, a to jak z hlediska ekonomického, tak z hlediska technologického.

1980 -1989

Generální ředitelé:

1979 – 1985 Josef Ondrák, dipl. techn.

1985 – 1988 Ing. Ivan Prager

1988 – 1990 Ing. František Mateja

Počet

zaměstnanců:

1455, rok 1980

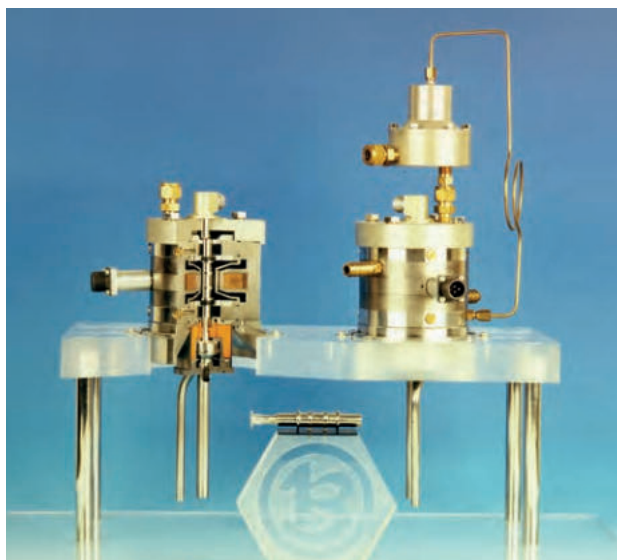
Zavedení výroby dekantačních odstředivek, zahájena výroba kryogenních zařízení, galvanické povrchové úpravy

↑ Slévárna rozšiřuje nabídku odlitků za použití metody vytavitelného vosku.

← V roce 1981 se PBS Velká Bíteš zapojila do vývoje kryogenních turbin. Na konci 80. let začala s dodávkami heliových expanzních turbin pro společnost LINDE. Třístupňová kaskáda heliových nízkoteplotních kompresorů byla následně dodána i do urychlovače částic v CERNu.

✓ V souvislosti se zaváděním a rozšiřováním výroby přístrojů pro letoun L-39 bylo nutné zajistit předepsanou povrchovou ochranu. V roce 1980 byly nainstalovány finální technologie pro eloxování a další typy povrchových úprav galvanovny.

↓ 1985 zavedena výroba dekantačních odstředivek pro oddělování pevných částí suspendovaných v kapalinách.

1990 -1999

Generální ředitelé:

1991 – 1997 Ing. Jan Solař, CSc.

1997 – 2003 Ing. Vítězslav Musil,
CSc., MBA

Počet zaměstnanců:

1 679, rok 1990

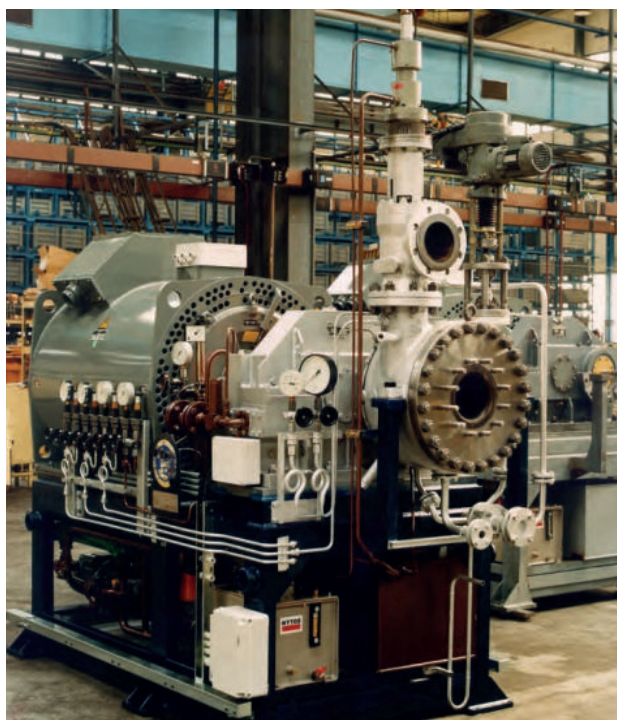
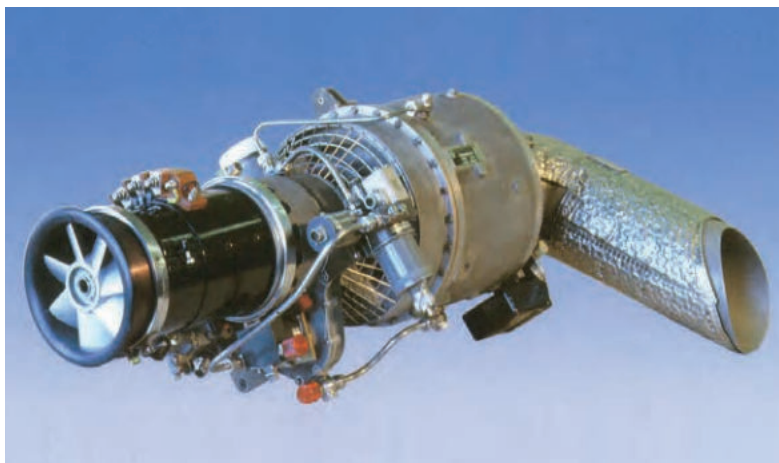
Novodobá historie PBS

Po společensko-politických změnách v roce 1989 prošla společnost hlubokou restrukturalizací. Dne 1. ledna 1991 byly vytvořeny samostatné podniky: PBS Brno, a. s. se závody Třebíč a Mikulov, samostatný podnik PBS Velká Bíteš, a. s. a závod Oslavany.

→ Významnou kapitolou v historii letecké výroby v PBS Velká Bíteš je realizace dodávek přístrojů pro letoun L-159, která započala ve druhé polovině 90. let. Kromě startovacího a klimatizačního systému byla vyvinuta a dodávána i hlavní převodovka letounu.

↓ V roce 1993 byla zahájena výroba nových typových řad parních turbín a expanzních turbín typu STG I a STG II využitých při technologii spalování biomasy.

↘ PBS dlouhodobě realizovala rovněž servis na různých typech plynových a parních turbín.

2000 -2009

Generální ředitelé:
2003 – dodnes Ing. Milan Macholán

**Počet
zaměstnanců:**
902, rok 2000

↑ V roce 2002 byly zahájeny zkoušky prvního funkčního vzorku proudového motoru PBS TJ100. První motor byl dodaný v roce 2004 španělskému výrobcí cvičných terčů, firmě Inta. V roce 2020 byl vyrobený 1 000. proudový motor PBS TJ100. Jedná se tak o jeden z nejúspěšnějších finálních produktů PBS v novodobé historii.

← V roce 2004 slévárna dosáhla poprvé výroby 100 000 turbodmychadlových kol v jednom roce pro jednoho zákazníka.

↙↓ V roce 2001 byl dodán první Safir 5K/G MI ruskému výrobcí středně těžkých vrtulníků konstrukční kanceláře MIL. Tato pomocná energetická jednotka byla původně navržena pro letoun L-610 jehož výroba se však nakonec nerealizovala. Díky náročným požadavkům však byla vyvinuta jednotka schopná startovat hlavní motory ve vysokých nadmořských výškách až do výše 6 000 m, což bylo otestováno na vrtulníku Mi-17 v Tibetu v roce 2001.

V roce 2019 byl vyroben 1000. Safir 5K/G MI.

2010 -2020

Generální ředitel:
2003 – dodnes Ing. Milan Macholán

**Počet
zaměstnanců:**
694, rok 2010

↑ V roce 2011 byl zahájen projekt ESPOSA - výzkum a vývoj technologií pro pohonné jednotky v oblasti malého letectví. V rámci projektu byl vyvinut turboprtulový motor TP100 a turbohřídelový motor TS100.

← Slévárna každoročně vyvíjí nové typy odlitků. Podílí se např. na výrobě mikroturbin pro výrobu el. energie. Přesné odlitky slévárny se od sedmdesátých let podílí na úspěchu letecké produkce PBS.

↓ V roce 2012 byla společnost PBS Velká Bíteš oceněna titulem „Firma roku“. Mimo řadu dalších ocenění získala PBS v roce 2018 prestižní cenu „Národní cena kvality“.

✓ V roce 2019 byla restrukturalizována Divize industry a byly posíleny vývojové a výrobní kapacity Divize letecké techniky a Divize přesného lití.

